

ВПП 2.1.2.2. Платіжні системи

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні механізми і методи розрахунків, що становлять основу функціонування платіжних систем.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Платіжні системи» є формування у здобувачів вищої освіти глибоких професійно-орієнтованих знань з питань функціонування внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем, визначенню їх змісту, структури та ролі в здійсненні міжбанківських розрахунків, забезпеченні стабільного функціонування банківської системи, розвитку безготівкових розрахунків та розширенні сфери платіжної інфраструктури.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Платіжні системи» є розкриття сутності, поняття та видів платіжних систем, вивчення правових основ та технологічної інфраструктури їх функціонування; розкриття проблеми захисту інформації при здійсненні платежів; вивчення історичних аспектів розвитку карткових платіжних систем; дослідження ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури; формування системи знань щодо особливостей функціонування міжнародних платіжних систем та платіжних систем в Інтернеті; визначення основних завдань НБУ в контексті забезпечення високого рівня ефективності та надійності здійснення міжбанківських переказів у національній валюті.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до дієвої світоглядної позиції на рівні глобальних економічних процесів, неперервного навчання і дослідницької діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

СК02. Здатність аналізувати і систематизувати законодавчі, інструктивні та інші нормативні документи в галузі фінансів, банківської справи та страхування.

СК11. Володіння сучасними банківськими програмними продуктами та основами організації і управління банківською діяльністю.

СК12. Здатність аналізувати існуючі і передбачати майбутні фінансові процеси в виробничій, банківській чи страховій сфері.

СК14. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії: функцій, структури, принципів організації фінансів та їх використання в організації фінансів підприємств, банку, страхової компанії.

Програмні результати навчання:

ПРО1. Описати ринкові методи управління фінансами підприємств, фінансово-кредитних установ та бюджетних організацій.

ПРО3. Відтворити досвід практичної діяльності шляхом самостійного вибору і застосування планових та нестандартних методів (алгоритмів) діяльності у стандартних і нестандартних умовах.

ПРО11. Описати спосіб діяльності банку на грошовому, валютному, фондовому ринках.

ПРО12. Побудувати стратегію і тактику діяльності банківської установи на конкурентному ринку банківських послуг.

ПРО15. Визначити стратегічні напрями розвитку підприємств та фінансово-кредитних установ в умовах глобалізаційних процесів в економіці.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та поняття платіжних систем. Загальні поняття про платіжні системи та особливості їх функціонування. Розвиток безготівкових розрахунків. Платіжний ландшафт та платіжна інфраструктура України. Правові основи функціонування платіжних систем. Реєстр платіжних систем. Відкриття та види рахунків клієнтів банку. Платіжні інструменти. Електронний платіжний засіб. Ініціювання переказу. Переказ коштів. Маршрутизація. Кліринг. Процесинг. Реконсиляція. Безпека платіжних систем. Розвиток платіжних систем та оверсайту в Україні.

Тема 2. Історія та етапи розвитку карткових платіжних систем. Еволюція грошей як основа розвитку платіжних систем. Історія та умови розвитку карткових платіжних систем. Міжнародна платіжна система American Express. Міжнародна платіжна система Master Card. Міжнародна платіжна система Visa International. Міжнародна платіжна система UnionPay International.

Тема 3. Ринок платіжних карток та платіжної інфраструктури в Україні. Учасники картових платіжних систем. Держателі електронних платіжних засобів. Види платіжних карток, які емітовані українськими банками за видами носіїв інформації (з магнітною смугою; з магнітною смугою та чипом; з чипом; токенизовані платіжні картки; віртуальні), за платіжною схемою (з дебетовою функцією; з кредитною функцією), за типом держателів (корпоративні; особисті), за типами фінансових операцій (з функцією видачі готівки; з функцією платежів та видачею готівки; з функцією платежів без видачі готівки). Безконтактні електронні платіжні засоби. Переваги та недоліки практичного використання платіжних карток для безготівкових розрахунків. Банківські пристрої самообслуговування (банкомати; депозитні банкомати; ПТКС). Платіжні термінали (торгівельні; банківські). Електронна комерція. Еквайринг. Схема розрахунків з використанням платіжних карток. Платіжна система УкрКарт. Склад платіжної системи УкрКарт, види пластикових карток, що застосовуються. Система обміну інформацією між учасниками платіжної системи УкрКарт. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури як основи розвитку безготівкових розрахунків в Україні.

Тема 4. Міжнародні платіжні системи. Товариство міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій S.W.I.F.T. Призначення та організаційна структура міжнародної міжбанківської телекомунікаційної системи S.W.I.F.T. Архітектура S.W.I.F.T. Концепція формування та передачі повідомлень в S.W.I.F.T. Система міжнародних автоматизованих розрахунків TARGET. Види операцій. Основне призначення та фундаментальні принципи роботи системи TARGET. Необхідні умови членства в системі. Розрахунки у євро міжнародними платіжними системами. Основи функціонування та операції системи переказу грошових коштів Федеральної резервної системи США – Fedwire. Система міжбанківських розрахунків США CHIPS. Основи функціонування та операції автоматизованої системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS. Діяльність платіжної системи Великобританії BACS. Основи функціонування та операції швейцарської міжбанківської клірингової системи SIC. Міжнародна карткова платіжна система TOPAZ. Глобальна інформаційна система Інтернет.

Тема 5. Платіжні системи в Інтернеті. Організація платежів в мережі Інтернет. Методи захисту платежів в Інтернет. Платіжні системи в Інтернет. Всезагальна інтернаціоналізація міжнародних розрахунків та електронного грошового обігу. Проблеми та перспективи електронного грошового обігу. Платіжні системи в мережі Інтернет. Українські та міжнародні платіжні системи.

Тема 6. Система міжбанківських розрахунків (СЕП НБУ). Електронні міжбанківські розрахунки в Україні. Основні завдання НБУ в контексті забезпечення високого рівня ефективності та надійності здійснення міжбанківських переказів у національній валюті. Сутність, правова основа, стан та особливості функціонування системи електронних платежів (СЕП) НБУ. Характеристика режимів міжбанківських переказів у СЕП. Керівний орган, центр оброблення та розрахунковий банк СЕП. Технологічний регламент роботи СЕП. Учасники СЕП. Управління ризиками у СЕП.

Тема 7. Національна платіжна система «Український платіжний ПРОСТІР». Сутність, мета, цілі та організаційна структура Національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР». Нормативні документи Національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР». Платіжна картка та Інтернет платежі Національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР». Порядок вступу, реєстрації і технічного оснащення банків. Управління ризиками та безпека Національної платіжної системи «Український платіжний ПРОСТІР».